

Вікторія РОЖЕЛЮК

кандидат економічних наук, доцент,
Тернопільський національний економічний університет

Наталія ХАРХУТ

старший викладач,
Тернопільський національний економічний університет

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто теоретичні основи формування інноваційних та інвестиційних процесів на підприємстві, визначено напрями аналітичної роботи інноваційно-інвестиційної діяльності та розроблено систему показників оцінки інноваційно-інвестиційної привабливості підприємства.

Ключові слова

Інноваційно-інвестиційна привабливість, конкурентоздатність, прибуток, платоспроможність, ліквідність, рентабельність, фінансова стійкість.

У світовій економіці відбулися суттєві зміни щодо пошуку з подальшим залученням джерел і ресурсів, які визначають економічний розвиток. Недостатні і обмежені можливості традиційних підходів зумовлюють переорієнтування на вияв різноманітних технологічних, соціальних, організаційних інновацій, які перетворюють наукоозброєність і наукоємність у головну стратегічну складову економічного зростання.

Метою нашого дослідження є визначення інноваційно-інвестиційної привабливості підприємства як самостійної економічної категорії, яку ми пропонуємо розглядати як узагальнене уявлення про економічний суб'єкт, що відображає потенційні можливості підвищення його вартості за рахунок розробки і ефективного використання в його діяльності нових і удосконалених продуктів, послуг, процесів на основі можливих інвестиційних ресурсів.

Завдання з реалізації інновацій займають чільне місце в загальній системі чинників, які визначають інвестиційну привабливість підприємства. Реалізація інноваційних і інвестиційних проектів підвищує ефективність господарської діяльності, якість виробленої продукції і її

конкурентоспроможність на ринку, що забезпечує посилення інвестиційної привабливості підприємства. За підсумками складання бізнес-плану реалізації інновацій уточнюються очікувані розміри прибутку, доходу підприємства, а також потреби в інвестиціях. Складовими частинами інноваційного плану є науково-технічні, технологічні і організаційно-управлінські нововведення, які утворюють наочно-змістову складову бізнес-плану, реалізація яких забезпечує підвищення ефективності господарської діяльності підприємства, якості продукції та її конкурентоздатності. Завдяки цій діяльності посилюється інвестиційна привабливість підприємства.

Питання аналізу інноваційно-інвестиційної діяльності перебували в колі досліджень провідних вчених-економістів: Я. Д. Крупки, І.А. Бланка, А.П. Соколова, С.М.Ілляшенка, А. А. Пересади, М.А. Йохна та інших. Проте дослідженню аналітичних показників інноваційно-інвестиційних процесів доцільно приділити більше уваги.

Для підвищення конкурентоздатності підприємство здійснює діяльність за такими напрямками: підвищення якості виробленої продукції,

© Вікторія Рожелюк,
Наталія Хархут, 2008

Стаття надійшла до
редакції 11.01.2008 р.

продуктивності праці, оптимізація структури управління підприємством і виробництвом, організація післяпродажного сервісу продукції, впровадження нових технологій. Здійснення кожного із цих заходів прямо чи опосередковано пов'язано зі здійсненням інноваційної діяльності за її основними напрямками. Аналіз підприємств, які успішно здійснюють інноваційну діяльність, показує, що спонукальним мотивом для розробки інновацій є бажання і прагнення керівництва вести стратегічну діяльність в цілому і, зокрема, інноваційну. Іншою основною умовою для впровадження інновацій є наявність ефективної системи маркетингу, збуту і сервісу, що забезпечує зв'язок підприємства з кінцевими споживачами з метою постійного виявлення нових явних і прихованих потреб покупців щодо якості продукції, товарів, робіт і послуг. Ця умова є визначальною, оскільки успіх мають лише ті нововведення, які надають кінцевому споживачу нові вигоди. Одним з основних чинників підвищення привабливості підприємства є інвестиції в реальні і фінансові активи підприємства, що забезпечує його конкурентоздатність та вартість. З іншого боку, прийнято вважати, що основним інструментом підвищення вартості підприємства є інновації. Саме тому система формування інвестиційного бюджету підприємства пов'язана з процесом довгострокового планування всієї його діяльності, в процесі якого обирається чи коректується інноваційний напрям, плани фінансування, виробництва, маркетингової політики. Така система ухвалення інвестиційних рішень одержала назву інноваційно-інвестиційної діяльності, індикатором ефективності якої може служити динаміка ринкової вартості підприємства. Ефективна інноваційно-інвестиційна діяльність повинна включати аналіз вимог замовника, технологій, конкурентоздатності, внутрішнього потенціалу, основних організаційних ідей, фінансових механізмів. На основі здійсненого аналізу розробляється перелік інноваційних заходів, які включають: нововведення в галузі випуску нового кінцевого продукту (інновації кінцевого продукту), нововведення у виробничих процесах (процесні інновації), нововведення в оперативному середовищі підприємства (процедурні інновації), нововведення, які стосуються кінцевого продукту, технології і організації виробництва, збуту, післяпродажного сервісу (інновації життєвого циклу продукту).

З урахуванням величезного впливу інновацій на економічне зростання і перспективний розвиток підприємств у сучасних умовах, доцільно визначити інноваційно-інвестиційну привабливість підприємства як самостійну економічну категорію, яку ми пропонуємо розглядати як узагальнене уявлення про економічний суб'єкт, що відображає потенційні можливості підвищення його вартості за рахунок розробки і ефективного використання в його підприємства нових і удосконалених продуктів,

послуг, процесів на основі можливих інвестиційних ресурсів. При цьому очевидним є взаємозв'язок інноваційно-інвестиційної привабливості підприємства і стану його інноваційної інфраструктури. Елементи інноваційної інфраструктури є основою для економічних показників, які визначають поточний виробничо-технологічний стан підприємства і його можливості ефективного залучення інновацій у господарський оборот.

З урахуванням вищевикладеного вважаємо, що аналіз інноваційно-інвестиційної привабливості підприємства є процесом дослідження економічної інформації з метою:

- аналізу інноваційно - інфраструктурного стану підприємства;
- оцінки досягнутого рівня інноваційно-інвестиційної привабливості і стійкості фінансового стану підприємства, оцінки зміни цих рівнів з урахуванням інноваційних витрат у порівнянні з попереднім періодом, з бізнес-планом і нормативними значеннями під впливом різних чинників;
- ухвалення інвесторами обґрунтованих управлінських рішень з фінансування інноваційних проектів;
- поліпшення інноваційно-інвестиційної привабливості підприємства.

При цьому аналіз елементів інноваційної інфраструктури дозволяє визначити поточний виробничо-технологічний стан підприємства і його початкові інвестиційні можливості ефективного залучення інновацій у господарський оборот.

Виходячи із суті та мети аналізу інноваційно-інвестиційної привабливості підприємства, можна зробити висновок про те, що його основним завданням є оцінка:

- 1) інноваційно-інфраструктурного стану підприємства на основі розрахунку й аналізу групи економічних показників, що характеризують його можливості в освоєнні і комерціалізації інновацій;
- 2) майнового стану підприємства, структури його розподілу і ефективності використання;
- 3) достатності власного і залученого капіталу для поточної господарської діяльності, раціональності його використання, а також вибір стратегії для подальшого розвитку підприємства;
- 4) досягнутого рівня стійкості фінансового стану підприємства, його фінансової стабільності, забезпеченості власними оборотними коштами, достатності основних засобів, виробничих запасів і незавершеного виробництва для забезпечення конкурентоздатності і рентабельності продукції, що виробляється з урахуванням інноваційних витрат;
- 5) платоспроможності підприємства і ліквідності майна.

Узагальнена система показників, яка дозволяє

оцінити інноваційно-інвестиційну привабливість підприємства, представлена у таблиці 1.

Таблиця 1. Система показників оцінки інноваційно-інвестиційної привабливості підприємств

Назва показника	Характеристика
Коефіцієнт забезпеченості інтелектуальною власністю	Визначає наявність у підприємства інтелектуальної власності та прав на неї у вигляді патентів, винаходів, промислових зв'язків, свідоцтв, комп'ютерних програм, товарних знаків і торгових марок
Коефіцієнт персоналу, зайнятого в НДР і ДКР	Характеризує професійно-кадровий склад підприємства. Він показує частку персоналу, що займається безпосередньо розробкою нових продуктів і технологій, виробничим і інженерним проектуванням, іншими видами технологічної підготовки виробництва для випуску нових продуктів або впровадження нових послуг
Коефіцієнт майна, призначеного для НДР і ДКР	Характеризує частку майна експериментального і дослідницького призначення, придбаних машин і устаткування, пов'язаного з технологічними інноваціями, у загальній вартості всіх виробничо-технологічних машин і устаткування
Коефіцієнт освоєння нової техніки	Відображає здатність підприємства до освоєння нового устаткування і новітніх виробничо-технологічних ліній
Коефіцієнт упровадження нової продукції	Характеризує здатність підприємства до впровадження інноваційної продукції або продукції, що піддалася технологічним змінам
Коефіцієнт інноваційного зростання	Характеризує стійкість технологічного зростання і виробничого розвитку, показує частку засобів, що виділяються підприємством на власні і сумісні дослідження з розробки нових технологій, на цілеспрямований прийом (переклад) на роботу висококваліфікованих фахівців, навчання і підготовку персоналу, пов'язаного з інноваціями, господарські договори щодо проведення маркетингових досліджень
Коефіцієнт поточної ліквідності	Характеризує ступінь, за який поточні активи перебивають поточні зобов'язання, тобто розмір гарантії, забезпечуваної оборотними активами
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Показує, яка частина короткострокових зобов'язань підприємства може бути негайно погашена за рахунок грошових коштів, засобів короткострокових цінних паперів, а також надходжень по розрахунках
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Показує, яку частину поточної короткострокової заборгованості підприємство може погасити найближчим часом за рахунок грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	Характеризує ступінь фінансової незалежності від зовнішнього капіталу, а також частку власників підприємства в загальній сумі коштів, вкладених в нього
Коефіцієнт позикового капіталу	Характеризує частку позикових засобів у загальній сумі джерел засобів підприємства
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Визначає, яка частина власного капіталу використовується для вкладення в оборотні кошти, а яка частина капіталізована
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових засобів	Характеризує залежність підприємства від зовнішніх інвесторів
Коефіцієнт фінансового ризику	Показує, скільки позикових засобів підприємство привернуло на 1 грн. вкладених в активи власних засобів
Індекс постійного активу	Характеризує частку основного капіталу у власному капіталі підприємства
Коефіцієнт фінансової стійкості	Показує, яка частина активу фінансується за рахунок стійких джерел
Коефіцієнт накопиченої амортизації	Відображає інтенсивність використання засобів для оновлення основного капіталу
Коефіцієнт співвідношення реальної вартості основних засобів і майна	Показує ефективність використання засобів для підприємницької діяльності
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Показує частку виручки, що припадає на 1 грн. дебіторської заборгованості

Продовження таблиці 1.

Назва показника	Характеристика
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Показує можливості підприємства з погашення кредиторської заборгованості, а також собівартість реалізованої продукції, що припадає на 1 грн. кредиторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	Показує величину собівартості реалізованої продукції з розрахунку на 1 грн. виробничих запасів і період оборотності засобів підприємства у формі запасів
Коефіцієнт закріплення оборотних активів	Визначає величину оборотних коштів, необхідних для отримання 1 грн. виручки-нетто
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Показує, скільки виручки-нетто міститься в 1 грн. власного капіталу і який період його обігу
Рентабельність активів	Показує ефективність використання всього майна підприємства
Рентабельність продажів	Показує, скільки прибутку припадає на одиницю реалізованої продукції
Рентабельність продукції	Характеризує ефективність основної діяльності підприємства з виробництва і реалізації продукції
Рентабельність власного капіталу	Визначає ефективність використання власного капіталу підприємства; динаміка показника робить вплив на рівень котирування акцій підприємства

Таким чином, інвесторів, що представляють інтереси капіталу, цікавить перш за все ступінь вигідності інвестицій, вкладених у підприємство, що здійснює інноваційні розробки і впроваджуватиме їх в свою діяльність, і потенційний ризик втрати вкладених засобів. Чим стійкіше фінансове становище підприємства, тим менш ризикові і більш вигідні вкладення в нього. З вищевказаного випливає, що економічні інтереси інвесторів лежать у галузі оцінки ризику та прибутковості інноваційних проектів, а також здатності підприємства генерувати прибуток і виплачувати дивіденди. При цьому реалізація інновацій дозволяє підвищити техніко-економічний рівень виробництва і фінансову стійкість підприємства. В цьому випадку вже існуючі інвестори можуть

вкласти в нього додаткові засоби. Отже, саме здатність до розробки і реалізації ефективних інноваційно-інвестиційних проектів у великій мірі забезпечує можливість додаткового залучення інвестицій у розвиток підприємства.

Підводячи підсумки викладеного матеріалу, зазначимо, щоб посилити інвестиційну привабливість підприємства, потрібно здійснювати інноваційну діяльність за її основними напрямками. Пропонується здійснювати оцінку майбутніх об'єктів інвестування як з допомогою методів маркетингового, так і фінансового аналізу. Запропоновані нами показники сприятимуть більш чіткому уявленню підприємця про його реальний фінансовий стан та основні шляхи його зміцнення.

Література

1. Бланк И. А. *Инвестиционный менеджмент*. – К.: МП «ИТЕМ» ЛТД, - 1999.
2. Краснокуртська Н. В. *Інноваційний менеджмент: Навч. посіб.* – К.: КНЕУ, - 2003.
3. Крупка Я. Д. *Облік інвестицій. Монографія.* – Тернопіль: Економічна думка, - 2001.
4. Майорова Т. В. *Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник.* – Київ: „Центр навчальної літератури”, - 2004.
5. Пересада А. А. *Інвестиційний процес в Україні.* – К.: Лібра, - 1998.
6. Шевчук В. Я., Рогожин П. С. *Основи інвестиційної діяльності.* – К.: Генеза, - 1997.
7. Червоньов Д. М., Нейкова Л. І. *Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку України.* – К.: Знання, - 1999.